

גאוגרפיה (802)

<http://geography.huji.ac.il>

פרופ' אפרת מורין ראש המחלקה טל' 588-3020
גב' שלי עמיר רכזת המחלקה טל' 588-3019

מורי המחלקה לגאוגרפיה:

(שבתון סמסטר א')	ד"ר רן אהרנסון פרופ' רוני אלנבלום ד"ר גלית כהן-בלנקשטיין פרופ' נעם לוין ד"ר אמילי סילברמן פרופ' ערן פייטלסון ד"ר איתי פישנהדלר פרופ' דני פלזנשטיין פרופ' עמוס פרומקין פרופ' ריכב רובין ד"ר גלעד רוזן פרופ' ערן רזין פרופ' נעם שובל
(שבתון סמסטר ב')	
(שבתון סמסטר ב')	
(שבתון סמסטר ב')	

אמריטי:

פרופ' יהושע בן-אריה
פרופ' עמירם גונן
פרופ' שלמה חסון
פרופ' אהרון יאיר
פרופ' נפתלי קדמון
פרופ' רות קרק
פרופ' אורי דיין

מורים אורחים:

גב' טלי אבירם
מר עדי בן נון
ד"ר תמיר גרודק
גב' רות הררי קרמר
פרופ' עודד נבון
גב' רחל שוקרון

מורים מן החוץ ועמיתי הוראה:

ד"ר שאול ציונית
מר אפרים שלאין
ד"ר יואב להן
ד"ר בני פירסט
עו"ד איריס האן
ד"ר דרור קוכן

תכנית המחלקה לגאוגרפיה

הלימודים במחלקה לגאוגרפיה נועדו להקנות ידע תיאורטי ומעשי בלימוד ובמחקר התופעות המרחביות השונות שעל פני כדור הארץ. הלימודים במחלקה עוסקים בשישה תחומים עיקריים:

א. גאוגרפיה עירונית ושובית

החלק הארי של אוכלוסיית העולם חי כיום בערים וביישובים בעלי אופי עירוני. תחום זה מתמקד בהבנת התהליכים של עיצוב המרחב היישובי, בהגשת תהליכי עיור, העיר כמערכת, המבנה הגאוגרפי הפנימי של העיר ויחסי גומלין מרחביים. בין היתר, עוסק תחום זה בתהליכים הכלכליים הגלובליים המשפיעים על יחסי הגומלין בין ערים, רשתות עירוניות/יישוביות ומבנה העיר במקומות שונים.

ב. גאוגרפיה חברתית, תרבותית ופוליטית

תחום זה מדגיש את תפקידם של תהליכים חברתיים, פוליטיים ותרבותיים כמעצבים את המרחב. במסגרת זו נבחנים הארגון המרחבי של הפעילות האנושית ברמה היישובית, הבין-יישובית והארצית. תחום זה מתייחס לצד המוסדי של תהליכי שינוי, תכנון ומדיניות, ולמרכיבים החברתיים העומדים בבסיס השינויים המרחביים.

ג. גאוגרפיה כלכלית והתנהגותית

תחום זה מדגיש את תפקידם של תהליכים כלכליים והתנהגותיים, ברמת הפרט והמערכת הכוללת, בתפרוסת המרחבית של פעילויות כלכליות. ניתוח של תהליכי מדיניות המשפיעים על מיקום פעילויות ועל תהליכי פיתוח עירוני ואזורי. בין היתר, ניתן דגש לנושאים של מיקום תעשיות ויחסי הגומלין ביניהן, דפוסי מסחר, שינויים טכנולוגיים, תפקידן של מערכות תחבורה ותקשורת בעיצוב המרחב, ותהליכי קבלת החלטות של פרטים ופירמות.

ד. גאוגרפיה היסטורית ויישובית ותרבותית

הגאוגרפיה ההיסטורית עוסקת בחקר שאלות גאוגרפיות ונושאי יסוד גאוגרפיים שונים בתקופות עבר. היא מתמקדת בקשר בין הגאוגרפיה וההיסטוריה: כיצד עיצבו תהליכים היסטוריים את התמונה הגאוגרפית, וכיצד השפיעו מרכיבים גאוגרפיים על התפתחויות היסטוריות ותרבותיות. הגאוגרפיה ההיסטורית דנה בשני תחומים אלה ברמה העולמית, האזורית והארצית, החל מן העת העתיקה ועד לעבר הקרוב. ארץ ישראל משמשת כמעבדה ללימוד הגאוגרפיה ההיסטורית.

ה. איכות הסביבה: ניהול תכנון ומדיניות

איכות הסביבה היא פועל יוצא של פעילות האדם במרחב גאוגרפי נתון. תחום זה מדגיש את ההיבטים האנושיים והפיזיים של הפגיעה בסביבה, תוך זיהוי גישות למזעור הפגיעה בסביבה באמצעים טכנולוגיים, תכנוניים וכלכליים. אמצעים אלה נועדו להשפיע על דפוסי התנהגות, שבאמצעותם ניתן למנוע היווצרות בעיות סביבה מסוימות או למזער את השפעתן. תחום זה נועד להביא את התלמיד לידי הבנת התהליכים תוך הדגשת נושאי המדיניות והתכנון כאמצעי לטיפול בסביבה.

ו. גאוגרפיה פיזית

הגאוגרפיה הפיזית עוסקת במכלול התהליכים הטבעיים המעצבים את פני השטח. התחום מדגיש שילוב של תהליכים אקלימיים, קרקעיים, ביולוגיים, גאומורפולוגיים והידרולוגיים בקני-מידה שונים של זמן ומרחב. התחום נשען מהותית על לימוד ומחקר בשדה ובמעבדה הקשורה בכך, והוא מציע בסיס רחב במתן תשובות הולמות לבעיות סביבתיות מגוונות ברמה הכללית והמקומית. דגש מיוחד ניתן לפיענוח מידת הרגישות של נופים לשינויים טבעיים (כגון שינויי אקלים) ולשינויים מעשה ידי אדם (כגון שינויים בשימושי קרקע), וזאת תוך שימוש בשיטות חדישות כמו מערכות מידע גאוגרפיות (GIS), חישה מרחוק ומודלים ממוחשבים.

לימודי התואר הראשון (ב"א)

הלימודים מתנהלים בשני מסלולים: דו-חוגי וחד-חוגי. לימודי התואר הראשון כוללים לימודי חובה משותפים לכל התלמידים, ולימודי בחירה בהתאם לתחומי הגאוגרפיה השונים. השנה הראשונה מורכבת כמעט כולה מקורסי חובה, בשנתיים הבאות ילמדו התלמידים גם לימודי בחירה. כמו כן משתתפים התלמידים בסדורים הקשורים לקורסים השונים. בשנה א' ילמדו כל תלמידי המחלקה במסלול הדו-חוגי, ויהיו רשאים לעבור למסלול החד-חוגי בשנה השנייה, בכפוף לתנאי הקבלה למסלול זה כפי שיקבעו ע"י הפקולטה למדעי החברה.

בקורסים בהם הציון הסופי מהווה שקלול בין מטלות נוספות יחד עם ציון בחינת כיתה, הזכאות לציון סופי בקורס מותנית בציון "עובר" (60) בבחינה.

יועץ לימודי בוגר: [ד"ר גלעד רוזן](#) טל': 02-5883344, חדר 4618, מדעי החברה

תוכנית הלימודים במסלול הדו-חוגי

במסלול זה חייב התלמיד בלימודים בחוג בהיקף של 60 נ"ז (כולל עבודה סמינריונית). בנוסף, על התלמיד ללמוד קורסים מתוכנית "אבני פינה" בהיקף שנקבע בהתאם לכל שילוב חוגים בו בחר התלמיד, וכן קורס אינטרנטי ב"הכרת משאבי הספרייה" (ללא נ"ז וללא ציון מספרי). בהתאם לתוכנית המפורטת להלן:¹

דרישות המחלקה

לימודי חובה	39	נ"ז
מיומנויות אקדמיות	2-3	נ"ז
סמינר	4-5	נ"ז
עבודה סמינריונית	4	נ"ז
קורסי בחירה ואשכולות ²	9-11	נ"ז
	60	נ"ז

דרישות כלל פקולטיות

74122 הכרת משאבי הספרייה	0 נ"ז
קורסי תוכנית "אבני פינה"	בין 4-8 נ"ז
	בהתאם לשילוב החוגים, על פי הפרסום בפקולטה

תלמידי הפקולטה למדעי החברה מחויבים ללמוד קורס בחירה שהוראתו בשפה האנגלית, בהיקף 2 נ"ז לפחות. במידה ושני חוגי הלימוד הם במדעי החברה, יוכלו התלמידים לבחור באיזה מהם ילמדו את הקורס באנגלית (פרטים נוספים ראה פרק ד' בשנתון הפקולטה למדעי החברה).

¹ ציוני קורסי אבני פינה לא ישוקללו יחד עם ציוני קורסי המחלקה, אלא ישוקללו עם ציון הגמר לתואר.

² דרישת לימודי אשכולות (חובת בחירה), היא לשני קורסים לפחות מאשכול נבחר

שנה א'

לימודי חובה	24	נ"ז
40130 מבוא לגאוגרפיה עירונית (כולל שני ימי סיור)	4	נ"ז
40104 גאוגרפיה של פעילות כלכלית (כולל יום סיור)	3.5	נ"ז
70135 מבוא לגאולוגיה לגאוגרפים (כולל 2 ימי סיור)	4	נ"ז
40109 מבוא לתורת האקלים	3	נ"ז
40107 מבוא לכרטוגרפיה (כולל 2 ימי סיור)	3.5	נ"ז
40615 מבוא לגאוגרפיה היסטורית תרבותית של ירושלים לתקופותיה		
(כולל 2 ימי סיור)	4	נ"ז
40101 מבוא לגאומורפולוגיה וסיכונים טבעיים (כולל 2 ימי סיור)	2	נ"ז

לימודי בחירה (עד 4 נ"ז)

בשנה א' לתואר ניתן ללמוד עד 4 נ"ז בלבד מלימודי הבחירה המפורסמים בתוכנית הלימודים המפורטת.

תנאי המעבר משנה א' ל-ב' : המשך לימודיו של תלמיד מותנה בסיום בהצלחה של שני סמסטרים ראשונים של לימודיו לתואר בגאוגרפיה: ציון של 60 לפחות בכל אחד מקורסי החובה של שנה א' וממוצע של 70 לפחות בקורסים אלה.

שנה ב'

דרישות קדם במהלך שנה ב' :

- קורס 40415 גישות ושיטות במחקר הגאוגרפי מהווה תנאי קדם לקורסי מיומנויות אקדמיות
- קורס מיומנויות אקדמיות וכן שניים מקורסי אשכול נבחר יהוו תנאי לסמינר בתחום שיילמד בשנה ג'³

לימודי חובה 12.5 נ"ז

53103 סטטיסטיקה לסוציולוגים ⁴	6 נ"ז
40415 גישות ושיטות במחקר הגאוגרפי	2 נ"ז
40111 מבוא לגאוגרפיה סביבתית	2.5 נ"ז
40106 מבוא להידרולוגיה	2 נ"ז

מיומנויות מחקר בגאוגרפיה⁵
חובה ללמוד אחד מבין הקורסים הבאים :

40410 מיומנויות מחקר בגאוגרפיה היסטורית	3 נ"ז
40420 מיומנויות מחקר בגאוגרפיה פיזית	2.5 נ"ז
40423 מיומנויות מחקר בגאוגרפיה חברתית סביבתית	2 נ"ז

לימודי אשכולות - חובת בחירה: יש ללמוד לפחות שני קורסים מאשכול נבחר

- אשכול היסטורי – תרבותי
- אשכול עירוני – חברתי-סביבתי
- אשכול פיזי

³ בחירת הסמינר בשנה ג' תהיה בהתאם לתחום האשכול הנבחר

⁴ בשנת תשע"ו תלמידי גאוגרפיה ילמדו את קורס הסטטיסטיקה של תלמידי סוציולוגיה 53103

⁵ ציון עובר בקורס מיומנויות הנו 65

שנה ג'

11-12 נ"ז

לימודי חובה

3 נ"ז

40942 מבוא למערכות מידע גאוגרפיות (GIS)

4-5 נ"ז

סמינר

4 נ"ז

עבודה סמינריונית⁶לימודי בחירה - שנים ב'-ג'⁷

בהיקף הנדרש להשלמת נ"ז ל 60.

סה"כ לתואר בגאוגרפיה במסלול דו-חוגי 60 נ"ז

סיורים

הסיורים נכללים בנקודות הזכות (נ"ז) לתואר וההשתתפות בהם היא חובה. תלמידים שמסיבה מוצדקת לא השתתפו בסיור יורשו לגשת לבחינה, אך ציונם יעוכב עד להשלמת הסיור בשנה העוקבת. תלמידים שיבקשו להשלים סיור בעיכוב של שנתיים ויותר יידרשו להירשם מחדש לקורס. בחלק מהסיורים יתכן שיחויבו התלמידים בתשלום עבור אש"ל הכרוכים בסיור.

גאוגרפיה ולימודי הסביבה

תלמידי גאוגרפיה ולימודי הסביבה יורשו ללמוד את הקורסים הבאים באחד משני החוגים על פי הפירוט הבא:

לימודי הסביבה

גאוגרפיה

68105 מבוא לתורת האקלים
89106 מבוא למדעי כדור הארץ
70425 עיצוב הנוף

או 40109 מבוא לתורת האקלים
או 70135 מבוא לגאולוגיה וגאוגרפיה
או 40101 מבוא לגאומורפולוגיה וסיכונים טבעיים
או ו-40106 מבוא להידרולוגיה

קורסים אלה יכללו במניין הנקודות לתואר בלימודי הסביבה ויזכו את תלמידי גאוגרפיה בפטור של 10 נ"ז, כך שתלמידי גאוגרפיה וסביבה יסגרו את התואר בגאוגרפיה ב- 10 נ"ז פחות מהנדרש בשנתון השנה בה החלו לימודיהם.

תכנית הלימודים במסלול החד-חוגי (גאוגרפיה ולימודים משלימים)

המסלול החד חוגי בגאוגרפיה מאפשר לתלמידים להתמקד בלימודי הגאוגרפיה ולהשלים את הנ"ז הנדרש לתואר בוגר (120 נ"ז) במסגרת קורסים מתחומים שונים (לימודים משלימים).

תנאי קבלה למסלול החד-חוגי: החל משנה ב' לתואר בהתאם לתנאי הקבלה הנקבעים בפקולטה למדעי החברה.

מבנה הלימודים המשלימים - להשלמת מכסת הנ"ז ל- 120, ראה בשנתון הפקולטה למדעי החברה.

⁶ ציון עובר בעבודת סמינר הוא 60

⁷ במסגרת זו ניתן ללמוד עד 4 נ"ז מחוץ לחוג באישור היועץ.

⁸ תלמידי תואר בוגר בפקולטה למדעי החברה מחויבים במסגרת לימודי הבחירה לתואר, בלימוד קורסים בשפה האנגלית בהיקף של 2 נ"ז לפחות.

במסלול החד חוגי בגאוגרפיה ניתן לבחור באחד משני מסלולים :

- רגיל 69 נ"ז בגאוגרפיה
- מורחב 76 נ"ז בגאוגרפיה

בנוסף, על התלמיד ללמוד קורסים במסגרת תוכנית "אבני פינה" וכן, קורס "הכרת משאבי הספרייה" (ללא נ"ז וללא ציון מספרי) – **ראה פרק ד' בשנתון הפקולטה למדעי החברה.**

מסלול חד חוגי בגאוגרפיה בצירוף לימודים משלימים במדעי כדור הארץ (5951)

במסגרת לימודי המסלול החד-חוגי בגאוגרפיה מוצעים לימודים משלימים במדעי כדור הארץ. תנאי הקבלה למסלול זה הנם על פי הקריטריונים שקבעה הפקולטה למדעי החברה לקבלה למסלול החד-חוגי. בתוכנית זו הלימודים נערכים בשיתוף עם המכון למדעי כדור הארץ בפקולטה למדעי הטבע, והם מאפשרים הרחבה והעמקה בתחומי הגאוגרפיה הפיזית, מדעי האטמוספירה, הגיאולוגיה והים.

תלמידים הבוחרים במסלול זה ילמדו קורסי גאוגרפיה לפי מבנה הלימודים במסלול החד חוגי כמפורט לעיל, ואילו הלימודים המשלימים במדעי כדור הארץ יורכבו מ- 30 נ"ז לפי הפירוט שלהלן.

מבנה הלימודים המשלימים במדעי כדור הארץ

דרישת קדם- 9 נ"ז (אינם נכללים במניין 30 נ"ז)

40101	מבוא לגאומורפולוגיה וסיכונים טבעיים	2 נ"ז
70135	מבוא לגאולוגיה לגאוגרפים	4 נ"ז
40109	מבוא לתורת האקלים	3 נ"ז

לימודי יסוד חובה- 9 נ"ז

80125	חשבון דיפרנציאלי ואינטגרלי למדעים	4 נ"ז
77148	פיסיקה כללית – מכניקה לתלמידי ביולוגיה	5 נ"ז

* ניתן לבחור בקורסים מקבילים בתאום עם יועץ המגמה לגאוגרפיה פיזית.
* מומלץ ללמוד קורסים אלו בתחילת התכנית.

לימודי חובה בתוכנית – 8 נ"ז

40461	מבוא למטאורולוגיה סינופטית	3 נ"ז
40701	הידרולוגיה של מים עיליים: תהליכים, תצפיות ומודלים	2 נ"ז
70417	מינרלים סלעים מפות וחתכים	3 נ"ז

לימודי בחירה: קורסי בחירה בתחומי האטמוספירה, ההידרולוגיה, הגאומורפולוגיה והגאולוגיה עד להשלמת המכסה של 30 נ"ז. את יתר הקורסים, עד להשלמת 120 נ"ז לתואר בוגר, ניתן ללמוד מחוגי מדעי החברה למעט 4 נ"ז במסגרת קורסי תכנית "אבני פינה" בתחום רוח- זאת בהתאם לנוהלי הלימודים במסלול החד חוגי, כפי שמופיעים בפרק ד' בשנתון הפקולטה למדעי החברה.

אפיק מעבר מן האוניברסיטה הפתוחה לאוניברסיטה העברית

בעידודה של המועצה להשכלה גבוהה כוננה האוניברסיטה הפתוחה בשיתוף עם האוניברסיטה העברית אפיק מעבר מהאוניברסיטה הפתוחה למחלקה לגאוגרפיה של האוניברסיטה העברית. אפיק המעבר מאפשר למעוניינים להתחיל את דרכם האקדמית במסגרת הגמישה של האוניברסיטה הפתוחה ולעבור, אם יבחרו לעשות כן, לאוניברסיטה העברית בירושלים, לשם המשך הלימודים במחלקה לגאוגרפיה והשלמת תואר חד חוגי או תואר דו חוגי עם לימודים במחלקה נוספת. הקבלה למחלקה לגאוגרפיה היא על סמך הישגים במקבץ קורסים של האוניברסיטה הפתוחה כמפורט בתקנון האוניברסיטה הפתוחה.

חטיבה בגאואינפורמטיקה (8022)

החטיבה בגאואינפורמטיקה מיועדת להקנות ללומדים בה ידע תיאורטי ומעשי בתחום המידע הגיאוגרפי והשיטות החישוביות המודרניות בתחום זה תוך דגש על: מערכות מידע גיאוגרפי (ממ"ג), חישה מרחוק, בסיסי נתונים, סטטיסטיקה ומודלים מרחביים.

דרישת החטיבה היא ל- 32 נ"ז בנוסף על הנ"ז הנדרש בחוגי הלימוד של הסטודנט. יחד עם זאת, בשל הקרבה הנושאת ללימודי הגאוגרפיה, עבור תלמידי גאוגרפיה, המחלקה תכיר בחלק מנ"ז החטיבה במסגרת התואר הראשון בגאוגרפיה (חלק מקורסי החטיבה הנדרשים מהווים קורסי חובה בגאוגרפיה) ובלבד שיסיימו התלמידים את התואר במינימום הנ"ז הנדרש בתואר.

החטיבה תצוין בתעודת הבוגר של תלמיד שסיים את הלימודים בה בהצלחה.

החטיבה מוצעת לתלמידי בוגר במסלול דו חוגי וחד חוגי **ופתוחה לכלל תלמידי האוניברסיטה** החל משנה ב' ללימודיהם לתואר הראשון⁹.

תנאי קבלה

קבלה לחטיבה על סמך ציוני שנה א'

תנאי סף להרשמה: ציון 85 לפחות ב 10 נ"ז הטובות מבין קורסי שנה א'

הרשמה לחטיבה

ההרשמה לחטיבה תתבצע באמצעות מזכירות החוג לגאוגרפיה, בין החודשים יולי – אוגוסט מידי שנה, על פי הפרסום שיופץ במחלקות השונות ובאתר המחלקה לגאוגרפיה (פרטים באתר ובמזכירות המחלקה).

יועץ החטיבה: פרופ' נעם לוי טלפון 02-5881078, חדר 4620, מדעי החברה, הר הצופים

החטיבה מורכבת מלימודי חובה בלבד (32 נ"ז)

שנה א' לחטיבה

קורסי בסיס

סמל קורס	שם הקורס	סמסטר	נ"ז
53103	סטטיסטיקה לסוציולוגים ¹¹	ב'	6
40942	מבוא למערכות מידע גאוגרפיות (ממ"ג)	א'	3
54299	הכרת שימוש המחשב Access למדעי החברה	א' / ב'	2

קורסים מתקדמים

סמל קורס	שם הקורס	סמסטר	נ"ז
40834	סדנה בממ"ג ראסטרי	ב'	3
40836	שיטות איתור ויישומיהן במחקר*	ב'	3
40869	מיפוי ברשת (Web GIS)*	ב'	3

⁹ תלמיד שאינו לומד גאוגרפיה ומעוניין בלימוד החטיבה, יקבל אישור עקרוני בכתב משני החוגים לרישום לחטיבה (מבחינת עומס הלימודים).

¹¹ בשנת תשע"ו תלמידי החטיבה ילמדו את קורס הסטטיסטיקה של תלמידי סוציולוגיה 53103.

* יש לבחור שניים מבין שלושת הקורסים – שיטות איתור, מיפוי ברשת, כריית נתונים (ניתן ללמוד בשנה א' / ב').

שנה ב' לחטיבה

קורסי בסיס

סמל קורס	שם הקורס	סמסטר	נ"ז
40332	מבוא לחישה מרחוק	א'	3
40358	תכנות ב-python #	א'	3

קורסים מתקדמים

סמל קורס	שם הקורס	סמסטר	נ"ז
40733	יסודות הסטטיסטיקה המרחבית	ב'	2
40357	כריית נתונים*, #	ב'	3
40393	סדנא בגאואינפורמטיקה	ב'	4

את הקורסים של Python וכריית נתונים ניתן ללמוד גם בשנה א' של החטיבה

פרויקט יישומי בגאואינפורמטיקה - פרויקט אשר יהווה שילוב ויישום הידע אשר נרכש במהלך הלימודים בחטיבה. זאת באמצעות פרויקטים שייערכו בקבוצות קטנות. השיעור יכלול את הצגת נושא הפרויקט ולאחריו התלמידים יצטרכו לגבש את מהלך הפרויקט. התכנים אשר יילמדו בקורס: תכנון פרויקט, תכנון טכנולוגיה, בניית ממשק, הכרת בסיסי נתונים, בניית אתר ב- web ושימוש ב- xml, תכנון לוח זמנים, QA, ועוד. כמו כן יינתנו מספר הרצאות מוזמנות מבחוץ.

לימודים מתקדמים

לימודי התואר השני (מ"א)

תואר מוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה¹²(807)

לימודי התואר השני מכוונים להעמקת הידע של התלמידים בתחומים שבהם עיקר התעניינותם ולהתמחות בדרכי העבודה המדעית. הלימודים לתואר מוסמך נמשכים שנתיים.

המחלקה לגאוגרפיה תעניק תואר מוסמך ב"גאוגרפיה, תכנון וסביבה" לתלמידים אשר יסיימו בהצלחה את לימודי המוסמך. הלימודים יתאפשרו במסגרת השילובים הבאים:

- גאוגרפיה תכנון וסביבה ללא מגמה וללא התמחות
- גאוגרפיה תכנון וסביבה במגמה בגאוגרפיה היסטורית יישובית
- גאוגרפיה תכנון וסביבה במגמה בגאוגרפיה פיזית
- גאוגרפיה תכנון וסביבה בהתמחות בניהול תכנון ומדיניות הסביבה
- גאוגרפיה תכנון וסביבה בהתמחות בתכנון עירוני ואזורי (התמחות מטעם המכון ללימודים עירוניים ואזוריים).

מסלולי הלימוד

הלימודים מתנהלים בשני מסלולים¹³:

א. מסלול מחקרי: מיועד להעמיק ולהרחיב את ידיעות התלמידים, כדי לפתח את כושרם המחקרי, לבצוע עבודה מחקרית מורחבת. תלמידים יוכלו להתקבל למסלול זה לאחר שאחד המורים הקבועים במחלקה הביע את הסכמתו בכתב להדרכתו בכתיבת התיזה.

תנאי קבלה: ציון ממוצע של 85 לפחות בתואר הבוגר ובלימודי הבוגר בגאוגרפיה. תלמיד שלא למד גאוגרפיה לתואר ראשון יתקבל לשנת השלמה על סמך ממוצע 80 לפחות בבוגר (במקרים מיוחדים ובאישור היועץ יתאפשר להתקבל למוסמך עם לימודי השלמה). תלמיד המתקבל בשנה א' למסלול הלא מחקרי יוכל לעבור למסלול המחקרי אם השיג ממוצע של 85 לפחות ב- 20 נ"ז בלימודי המוסמך, ובתנאי שמצא מנחה לעבודת הגמר.

ב. מסלול לא מחקרי: ירחיב ויעמיק את הידע בתחום הגאוגרפיה הן בכיוון המקצועי והן בכיוון העיוני. במסלול זה אין עבודה מחקרית מורחבת ומספר הקורסים רב יותר. תכנית הלימודים של כל תלמיד תקבע בהתאם להתמחות או למגמה בה בוחר התלמיד, באישור יועץ לימודי המ"א.

תנאי קבלה: ציון ממוצע משוקלל של 80 לפחות בתואר הבוגר ובלימודי הבוגר בגאוגרפיה. תלמיד שלא למד גאוגרפיה לתואר ראשון יתקבל לשנת השלמה על סמך ממוצע 80 לפחות בבוגר (במקרים מיוחדים ובאישור היועץ יתאפשר להתקבל למוסמך עם לימודי השלמה).

תכנית לימודים אישית למוסמך: תכנית זו מוצעת בפקולטה לתלמידי המסלול המחקרי בלבד. מסלול זה מאפשר בניית תכנית מיוחדת לתלמיד לפי שאיפותיו, בכפוף לאישור יו"ר ועדת ההוראה של הפקולטה בה הוא לומד - **ראה פרק ה' בשנתון הפקולטה למדעי החברה**.

¹² תלמידי המוסמך הוותיקים בגאוגרפיה, מחויבים לשנתון השנה בה החלו לימודיהם לתואר המוסמך.

¹³ המגמה הפיזית נלמדת במסלול המחקרי בלבד. המחלקה לגאוגרפיה, תשע"ו

התמחויות ומגמות בלימודי התואר השני

להלן תאור תחומי המיקוד האפשריים בתואר המוסמך:

1. **התמחות בניהול, תכנון ומדיניות הסביבה** - מדגישה היבטים של מדעי החברה לבעיות איכות הסביבה. ההתמחות פתוחה לתלמידי מוסמך בחוג לגאוגרפיה ולתלמידי חוגים אחרים. מטרת התכנית להכשיר חוקרים מתחומים שונים להסתכלות ולהערכה רב-תחומית של בעיות בתחום הסביבה, וליצור תשתית מקצועית של בעלי תפקידים ברשויות, בגופים עסקיים ובגופי תכנון. תכנית ההתמחות כוללת 23 נ"ז. עבור תלמידי המוסמך ב"גאוגרפיה, תכנון וסביבה", 19 נ"ז מלימודי ההתמחות יוכרו כקורסי בחירה למוסמך בחוג (ראו פירוט תכנית הלימודים להלן). שילוב התואר בחוג לגאוגרפיה עם תוכנית זו מקנה תואר "מוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה בהתמחות בניהול, תכנון ומדיניות הסביבה".
2. **התמחות בתכנון עירוני ואזורי – מטעם המכון ללימודים עירוניים ואזוריים**. המכון ללימודים עירוניים ואזוריים בפקולטה למדעי החברה מציע מסגרת לימודים ייחודית המקנה ידע עיוני ומעשי בתחום העירוני והאזורי ומכשירה תלמידים כמתכננים במסגרת צוותי תכנון. הנושאים בהם מתמקד המכון משלמים את נושאי הגאוגרפיה העירונית, היישובית, הפוליטית, החברתית, הכלכלית וההתנהגותית בהיבטים הנוגעים לשיטות תכנון, מינהל עירוני וקביעת מדיניות. הלימודים מיועדים להקנות תשתית רחבה של ידע בתכנון עירוני, ניתוח עירוני ומדיניות עירונית. יישומו של ידע זה מתבצע באמצעות סדנאות, אולפנים ועבודת שדה נרחבת. תכנית הלימודים כוללת קורסי חובה, אולפנים וסדנאות, סמינר מכוני וקורסי בחירה. לימודי החובה מיועדים להביא את משתתפי התכנית להכרת שיטות היסוד ומערכת המושגים בנושאים עירוניים ואזוריים (תאוריות התכנון, דיני תכנון ובניה, ניתוח עירוני, הליכי תכנון). אולפני המכון עוסקים בתכנון מרחבי ברמות של התכנון המקומי, המחוזי והארצי תוך כדי ביצוע פרויקט יישומי. הסמינר המכוני עוסק בנושא אקטואלי המצוי בסדר היום הציבורי. היקף הלימודים במכון הוא 23 נ"ז: שישה קורסי חובה, ארבעה קורסי בחירה ועבודה סמינריונית אחת. 19 נ"ז יוכרו כקורסי בחירה למוסמך במחלקה לגאוגרפיה. שילוב התואר בחוג לגאוגרפיה עם תוכנית זו מקנה תואר "מוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה בהתמחות בתכנון עירוני ואזורי". פירוט תוכנית הלימודים יופיע בשנתון מדעי החברה.
3. **מגמה בגאוגרפיה היסטורית יישובית**- הגאוגרפיה ההיסטורית עוסקת בחקר שאלות גאוגרפיות ונושאי יסוד גאוגרפיים שונים בתקופות עבר. הגישה משלבת ניתוח גאוגרפי, ניתוח תעודות ומקורות היסטוריים וניתוח נתונים הנאספים בשדה תוך שימוש בשיטות מחקר ממדעי החברה והרוח. מוקד המחקר הוא הקשר בין הגאוגרפיה וההיסטוריה: כיצד עיצבו תהליכים היסטוריים את התמונה הגאוגרפית, וכיצד השפיעו מרכיבים גאוגרפיים על התפתחויות היסטוריות. הגאוגרפיה ההיסטורית-יישובית דנה בשני תחומים אלה ברמה עולמית, אזורית וארצית, החל מן העת העתיקה ועד להווה. ארץ-ישראל משמשת כמעבדת לימוד ומחקר עיקרית. במסגרת המגמה ניתן להתמחות בתחום מסוים או לשלב בין תחומי משנה - התחום העיוני מחקרי ותחומים בעלי אופי יישומי כגון שימור היסטורי, מוזיאולוגיה, חינוך ותיירות. בכל אחד מן התחומים ניתן להתמקד באחת מן התקופות: העת העתיקה, ימי-הביניים, או העת החדשה. שילוב התואר בחוג לגאוגרפיה עם תוכנית זו מקנה תואר "מוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה במגמה בגאוגרפיה היסטורית-יישובית".
4. **מגמה בגאוגרפיה פיזית** - הגאוגרפיה הפיזית עוסקת בתהליכי עיצוב הנוף כפי שהם מושפעים על-ידי גורמים פיזיים ואנושיים. התחום משלב לימוד ומחקר בעזרת עבודת שטח, ניסויי מעבדה, מודלים ממוחשבים, שימוש נרחב ב-GIS וחישה מרחוק. במסגרת המחלקה פועלת היחידה לחקר מערות. בנוסף למחקרים תיאורטיים-בסיסיים בגאוגרפיה פיזית, עוסקים מורי המגמה ותלמידיה בתוכניות מחקר בעלות מגוון יישומים כגון אקלים ופלאואקלים, נגר עילי ומי תהום, יעור באזורים מדבריים, רגישות נופים לשינויי אקלים, מכלול הקשרים בין האקלים להשפעת אדם על תהליכים טבעיים, גאוארכאולוגיה וקרקע. במסגרת לימודיהם נחשפים התלמידים לעבודות מחקר הנערכות במסגרות שונות במגמה: מחנות לימוד, סיורים והדרכה אישית. במסגרות אלו מוקנים לתלמיד מיומנות וניסיון מעשי להתמודדות עם נושאים הנוגעים לפני השטח במובן הרחב והבין-מקצועי, עם פוטנציאל לתרום לפתרון בעיות סביבתיות מגוונות בעלות מרכיב פיזי מרכזי. שילוב התואר בחוג לגאוגרפיה עם תוכנית זו מקנה תואר "מוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה במגמה בגאוגרפיה פיזית".

מבנה לימודי התואר השני בגאוגרפיה, תכנון וסביבה

תלמידי התואר השני רשאים לבחור בהתמחות או במגמה כמפורט קודם או ללמוד לתואר מוסמך ללא שייכות למגמה או התמחות.

בקורסים בהם הציון הסופי מהווה שקלול בין מטלות נוספות יחד עם ציון בחינת כיתה, הזכאות לציון סופי בקורס מותנית בציון "עובר" (60) בבחינה.

יועץ לימודי מ"א: **ד"ר גלית כהן-בלנקשטיין** טלפון 02-5883348, חדר 1751, מדיניות ציבורית, הר הצופים.

מבנה הלימודים יכלול:

א. תנאי מעבר לשנה ב' - ציון ממוצע של 80 או יותר ב- 15 נ"ז מלימודי שנה א' (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד.

ב. לימודי חובה

ג. לימודי חובת בחירה – קורסי ליבה בתכנון וסביבה

ד. סמינרים (במסלול המחקרי – סמינר אחד, במסלול הלא מחקרי – שני סמינרים)

ה. עבודות סמינריות (במסלול המחקרי תוגש ע.ס. אחת, במסלול הלא מחקרי – תוגשנה שתי ע.ס.).

ו. לימודי בחירה

היקף לימודי מוסמך בגאוגרפיה, תכנון וסביבה

מסלול לא מחקרי	מסלול מחקרי	
40 נ"ז	36 נ"ז	קורסים:
8 נ"ז	4 נ"ז	עבודות סמינריות:
48 נ"ז	40 נ"ז	סה"כ:

היקף הלימודים במגמה נבחרת זהה להיקף הלימודים במוסמך ללא מגמה.

היקף לימודי מוסמך בגאוגרפיה, תכנון וסביבה עם התמחות נבחרת

תלמידי ההתמחויות בתכנון עירוני ואזורי ובניהול ובתכנון ומדיניות הסביבה, חייבים בלימודים בהיקף של 23 נ"ז במסגרת ההתמחות, מתוכן 19 נ"ז (כולל עבודה סמינרית אחת) יוכרו במחלקה לגאוגרפיה (כמפורט להלן).

מסלול לא מחקרי	מסלול מחקרי	
25 נ"ז	21 נ"ז	גאוגרפיה, תכנון וסביבה
19 נ"ז	19 נ"ז	התמחות
8 נ"ז	4 נ"ז	ע. סמינריות
52 נ"ז	44 נ"ז	סה"כ:

המסלול המחקרי (מסלול א')

כללי

לימודי מסלול זה יימשכו שנתיים. היקף הלימודים במסלול זה יהיה 36 נ"ז בלימודי קורסים ו- 4 נ"ז על כתיבת עבודה סמינריונית, סה"כ 40 נ"ז.

במסגרת הלימודים יידרשו התלמידים ללמוד קורס מסוג שוס או סמינר ולהגיש במסגרתו עבודה סמינריונית. כמו כן, התלמידים יידרשו להגיש עבודה מחקרית מורחבת (עבודת גמר).

תנאי מעבר לשנה ב'

כתנאי לעבור לשנה ב', תלמידי המוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה יידרשו לציון ממוצע של 80 או יותר ב- 15 נ"ז מלימודי שנה א' (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד.

יש לשים לב להרכב קורסי החובה בהתאם לשיוך למגמה / להתמחות – ייתכנו קורסי חובה נוספים / חלופיים וייחודים לתחומים השונים. ראו פרוט בהמשך לכל מסלול לימודים.

עבודת גמר (תזה)

תלמידי המסלול המחקרי יידרשו לכתוב עבודה מחקרית מורחבת בהנחיית מדריך.

הרכב הציון למוסמך במסלול המחקרי:

65%	ממוצע ציוני קורסים
35%	עבודת גמר

המסלול הלא מחקרי (מסלול ב')

כללי

לימודי מסלול זה יימשכו שנתיים. היקף הלימודים במסלול זה יהיה 40 נ"ז בלימודי קורסים ו- 8 נ"ז על כתיבת עבודות סמינריוניות, סה"כ 48 נ"ז.

במסלול זה יידרשו התלמידים ללימודי חובה כפי שיפורט לכל מסלול, לימודי בחירה (להשלמת מכסת הנ"ז לתואר). כמו כן, יידרשו התלמידים ללמוד שני קורסים מסוג שוס או סמינר ולהגיש במסגרתם עבודות סמינריוניות.

יש לשים לב להרכב קורסי החובה בהתאם לשיוך למגמה / להתמחות – ייתכנו קורסי חובה נוספים / חלופיים וייחודים לתחומים השונים. ראו פרוט בהמשך לכל מסלול לימודים.

תנאי מעבר למסלול המחקרי

תלמיד המתקבל בשנה א' למסלול הלא מחקרי יוכל לעבור למסלול המחקרי, אם קיבל ציון ממוצע של 85 או יותר ב- 20 נ"ז מלימודי שנה א' למוסמך (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד, ובתנאי שמצא מנחה לעבודת הגמר.

לימודי מחקר (דוקטורט)

דרישות קבלה:

- תואר מוסמך בציון 85, עבודת גמר בציון 85 לפחות.
- אישור הוועדה לקבלת תלמידי מחקר במחלקה לגאוגרפיה

הרשמה לתואר:

בצירוף המסמכים הנדרשים, תתבצע ההרשמה לתואר השלישי ברשות לתלמידי מחקר.

מסלול ישיר לדוקטורט

תנאי קבלה: ממוצע של 90 לפחות בתואר בוגר בגאוגרפיה, וכן ציון ממוצע של 90 לפחות בחוג השני. פירוט נוסף ראה בפרק לימודים מתקדמים במבוא לשנתון. למתקבלים למסלול תורכב בתחילת שנת הלימודים תכנית מיוחדת, שתכלול לפחות סמינריון אחד עם עבודת שדה או מחנה מחקר. תכנית זו תובא לאישור ועדות ההוראה של המחלקה ושל הפקולטה.

* כל דוקטורנט מחויב להשתתף לפחות שנתיים בסמינר דוקטורנטיים, פעם אחת לפחות בשלב א' ופעם אחת לפחות בשלב ב'. היקף הנ"ז על ההשתתפות הוא 2 נ"ז לשנת השתתפות בסמינר.

להלן פירוט מבנה הלימודים לתואר השני בגאוגרפיה, תכנון וסביבה, בהתאם למסלולי הלימוד המוצעים:

גאוגרפיה, תכנון וסביבה
מסלול ללא התמחות / מגמה
(807)

הלימודים יתרכזו בימים: שלישי ורביעי.
 יועץ לימודי מ"א: **ד"ר גלית כהן-בלנקשטיין** טלפון 02-5883348, חדר 1751, מדיניות ציבורית, הר הצופים.

מסלול א' (מחקרי)		מסלול ב' (לא מחקרי)	
לימודי חובה		לימודי חובה	
40849 סמינריון מחלקתי	2 נ"ז	40849 סמינריון מחלקתי	2 נ"ז
אחד מבין קורסי גישות במחקר הגאוגרפי:	2-2.5 נ"ז	אחד מבין קורסי גישות במחקר הגאוגרפי:	2-2.5 נ"ז
40422 גישות למדיניות סביבתית במרחב		40422 גישות למדיניות סביבתית במרחב	
40512 נוף טקסט וקונטקסט בגאוגרפיה היסטורית		40512 נוף טקסט וקונטקסט בגאוגרפיה היסטורית	
40732 סוגיות חדשות במחקר העירוני והאזורי		40732 סוגיות חדשות במחקר העירוני והאזורי	
40829 הדרכה אישית לתלמידי המגמה הפיזית (מהווה את קורס הגישות במגמה הפיזית)		40829 הדרכה אישית לתלמידי המגמה הפיזית (מהווה את קורס הגישות במגמה הפיזית)	
לימודי חובה מתודולוגיים		לימודי חובה מתודולוגיים	
40903 שיטות מחקר למוסמך	2 נ"ז	40903 שיטות מחקר למוסמך	2 נ"ז
40801 סטטיסטיקה למוסמך	3 נ"ז	40801 סטטיסטיקה למוסמך	3 נ"ז
קורס מתקדם בתחום הממ"ג	קורס אחד	קורס מתקדם בתחום הממ"ג	קורס אחד
חובת בחירה – לימודי ליבה בתכנון וסביבה		חובת בחירה – לימודי ליבה בתכנון וסביבה	
40650 עיר וחברה 40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות 40709 סוגיות במדיניות תחבורה 40731 שימור עירוני 40870 תכנון מטרופוליני	שלושה קורסים	40650 עיר וחברה 40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות 40709 סוגיות במדיניות תחבורה 40731 שימור עירוני 40870 תכנון מטרופוליני	שלושה קורסים
סמינר		סמינר	
חובת לימוד קורס מסוג שוס או סמינר	קורס אחד	חובת לימוד קורס מסוג שוס או סמינר	קורס אחד
כתיבת ע. סמינריונית	4 נ"ז	כתיבת ע. סמינריונית	4 נ"ז
קורסי בחירה בגאוגרפיה		קורסי בחירה בגאוגרפיה	
עבודת גמר	0 נ"ז	עבודת גמר	0 נ"ז
סה"כ נ"ז לתואר	40 נ"ז	סה"כ נ"ז לתואר	40 נ"ז
סה"כ נ"ז לתואר	48 נ"ז	סה"כ נ"ז לתואר	48 נ"ז

הערות:

1. ניתן ללמוד מספר גדול יותר של נ"זים מקורסי גישות ומקורסי הליבה אשר ייכללו במסגרת לימודי הבחירה.
2. בשל הסיורים המתקיימים בחלק מהקורסים, יתכנו שינויים בהיקפי הנ"ז כפי שמופיעים לעיל (חצי נ"ז נוספת לכל יום סיור). בכל מקרה היקף קורסי הבחירה ייקבע בהתאם להיקף הנדרש להשלמת הנ"ז לתואר של כל תלמיד ותלמיד.
3. תנאי מעבר לשנה ב':
כתנאי לעבור לשנה ב', תלמידי המוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה יידרשו לציון ממוצע של 80 או יותר ב- 15 נ"ז מלימודי שנה א' (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד.

גאוגרפיה, תכנון וסביבה
במגמה בגאוגרפיה פיזית
(377)
מסלול א' בלבד

המגמה בגאוגרפיה פיזית עוסקת בחקר תהליכים בסביבה הטבעית: אקלים, מערכות מזג-אוויר, הידרולוגיה, עיצוב הנוף, קרסט, קרקע ומסלע. המחקר בוחן את התפתחות התהליכים הללו בתקופות שונות ובסקאלות זמן ומרחב שונות. בנוסף מתמקדת המגמה במחקר יחסי הגומלין בין תהליכים טבעיים לפעילות אנוש פרהיסטורית עד מודרנית. התכנית מכוונת להקנות לתלמידים מערכת של מיומנויות בהן יוכלו להשתמש על מנת להגיע לפתרונות לבעיות מדעיות הקשורות לסובב הטבעי. הקורסים שבמסגרת התכנית מעניקים לתלמידים ידע ודרכי חשיבה בהיבטים שונים של מערכות סביבתיות, אספקטים תיאורטיים של תהליכים טבעיים, שיטות שדה, שיטות מעבדה, חישה מרחוק, GIS ובניית מודלים מתמטיים וסטטיסטיים.

מגמה זו פתוחה למסלול המחקרי בלבד.

תנאי קבלה

יתקבלו למגמה תלמידים אשר התקבלו לתואר מוסמך בגאוגרפיה, לפי תנאי הקבלה של המחלקה. מומלץ ביותר ליצור קשר עם אחד מאנשי הסגל האקדמי של המחלקה אשר יוכל לשמש כמנחה בתחום המסתמן כבעל עניין לתלמיד.

מרכז המגמה: [פרופ' עמוס פרוסקין](#) טלפון 02-5883352, חדר 3611, מדעי החברה, הר הצופים

מבנה הלימודים מפורט בטבלה שלהלן :

היקף	לימודי חובה
2 נ"ז	40849 סמינריון מחלקתי
2 נ"ז	40829 הדרכה אישית לתלמידי המגמה הפיזית (מהווה את קורס הגישות במחקר הגאוגרפי בתחום הגאוגרפיה הפיזית)
	לימודי חובה מתודולוגיים
3 נ"ז	40801 סטטיסטיקה למוסמך
קורס אחד	----- קורס מתקדם מתחומי הממ"ג
2 נ"ז	40903 שיטות מחקר למוסמך
ייתקבע בתיאום עם יועץ המגמה	חובת בחירה
	לימודי ליבה בתכנון וסביבה
	40650 עיר וחברה 40652 תכנון סביבתי : סוגיות וגישות 40709 סוגיות במדיניות תחבורה 40731 שימור עירוני 40870 תכנון מטרופוליני
קורס אחד	סמינר
	חובת לימוד סמינר אחד מבין קורסי השו"ס בתחום : 40770 יישומי מחקר מתקדמים בחישה מרחוק 40701 הידרולוגיה של מים עיליים : תהליכים, תצפיות ומודלים 40458 קלימטולוגיה סינופטית של מזרח הים התיכון וישראל
4 נ"ז	כתיבת ע. סמינריונית
	קורסי בחירה
להשלמת הנ"ז לתואר	קורסים בתחום הגאוגרפיה פיזית
	קורסי העשרה מהמכון למדעי כדור הארץ
עבודת גמר	
0 נ"ז	
40	סה"כ נ"ז לתואר

הערות:

1. ניתן ללמוד מספר גדול יותר של נ"זים מקורסי גישות ומקורסי הליבה אשר ייכללו במסגרת לימודי הבחירה.
2. בשל הסיורים המתקיימים בחלק מהקורסים, יתכנו שינויים בהיקפי הנ"ז כפי שמופיעים לעיל (חצי נ"ז נוספת לכל יום סיור). בכל מקרה היקף קורסי הבחירה ייקבע בהתאם להיקף הנדרש להשלמת הנ"ז לתואר של כל תלמיד ותלמיד.
3. ייתכן שתלמידי המגמה הפיזית יידרשו על ידי מנחה עבודת המחקר לקורסי יסוד ממדעי הטבע (מתמטיקה, פיזיקה, כימיה).
4. תנאי מעבר לשנה ב':
כתנאי לעבור לשנה ב', תלמידי המוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה יידרשו לציון ממוצע של 80 או יותר ב- 15 נ"ז מלימודי שנה א' (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד.

גאוגרפיה, תכנון וסביבה
במגמה בגאוגרפיה היסטורית יישובית
(806)

הגאוגרפיה ההיסטורית דנה בשאלות גיאוגרפיות המתייחסות לפרקי זמן היסטוריים ובכך היא משלבת את העיון הגיאוגרפי וההיסטורי. היא בוחנת מצד אחד, כיצד מעצבים תהליכים היסטוריים את הנוף הגאוגרפי בעבר, בהווה ובעתיד, ומצד שני כיצד משפיעים מרכיבים גאוגרפיים שונים על תהליכים היסטוריים ותרבותיים. הגאוגרפיה ההיסטורית דנה בשני תחומי-דעת אלו ברמה העולמית, הלאומית, האזורית והמקומית. במחלקה לגאוגרפיה פועלים מורים אחדים המתמחים בתחומים אלו בהוראה ובמחקר, בתקופות שמן העת העתיקה ועד להווה.

בעשורים האחרונים הלך וגבר השילוב בין תחומי התכנון, התיירות והפיתוח המרחבי. טיפוח סביבות עבר, ושימור אתרים ארכיאולוגיים ומבנים היסטוריים שנחשבו עד לא מכבר לנטל, נתפסים יותר ויותר כמשאבים תרבותיים וכלכליים. תפיסה זאת באה לידי ביטוי בארץ בהקמה של המועצה לשימור מבנים ואתרי ההתיישבות (כיום: המועצה לשימור אתרי מורשת), בחקיקה המקדמת שמירת אתרים, באכיפה של חוק העתיקות ובהשקעות הגדולות ובאתרים במוזיאונים ארכיאולוגיים והיסטוריים.

תכנית הלימודים במגמה הגאוגרפית-היסטורית נועדה להעניק הכשרה לבעלי תואר בוגר מתחומים מתאימים רבים (כגון גאוגרפיה, ארכיטקטורה ואדריכלות, ארכיאולוגיה והיסטוריה), מתכננים, ארכיאולוגים ומוזיאולוגים), המבקשים לשלב בלימודיהם היבטים עיוניים בלימוד ומחקר גאוגרפי היסטורי, לצד היבטים מעשיים בתחומי השימור והפיתוח. ישנה אפשרות לשלב את הלימודים במגמה זו בלימודים עם מגמה נוספת במחלקה לגאוגרפיה.

תנאי הקבלה

יתקבלו למגמה תלמידים אשר התקבלו לתואר מוסמך בגאוגרפיה, לפי תנאי הקבלה של המחלקה.

מרכז המגמה: [פרופ' ריכב רובין](#) בטל' 02-5881141, חדר 4605א', מדעי החברה.

מבנה הלימודים

כמפורט בטבלה שלהלן:

מסלול א' (מחקרי)		מסלול ב' (לא מחקרי)	
לימודי חובה		לימודי חובה	
40849 סמינריון מחלקתי	2 נ"ז	40849 סמינריון מחלקתי	2 נ"ז
40512 נוף טקסט וקונטקסט בגאוגרפיה היסטורית- לא יתקיים בתשע"ה	2.5 נ"ז	40512 נוף טקסט וקונטקסט בגאוגרפיה היסטורית - לא יתקיים בתשע"ה	2.5 נ"ז
מהווה קורס גישות במחקר הגאוגרפי בתחום הגאוגרפיה ההיסטורית		מהווה קורס גישות במחקר הגאוגרפי בתחום הגאוגרפיה ההיסטורית	
לימודי חובה מתודולוגיים		לימודי חובה מתודולוגיים	
40903 שיטות מחקר למוסמך	2 נ"ז	40903 שיטות מחקר למוסמך	2 נ"ז
קורס מתקדם מתחומי הממ"ג	קורס אחד	קורס מתקדם מתחומי הממ"ג	קורס אחד
לימודי חובה במגמה		לימודי חובה במגמה	
40920 מחנה מחקר בגיאוגרפיה היסטורית	4 נ"ז	40920 מחנה מחקר בגיאוגרפיה היסטורית	4 נ"ז
חובת בחירה מן התחום ההיסטורי, מחוץ לחוג (בהיסטוריה, היסטוריה של ע"י, יהדות זמננו, מזה"ת וכדומה)	4 נ"ז	חובת בחירה מן התחום ההיסטורי, מחוץ לחוג (בהיסטוריה, היסטוריה של ע"י, יהדות זמננו, מזה"ת וכדומה)	4 נ"ז

מסלול א' (מחקרי)	היקף	מסלול ב' (לא מחקרי)	היקף
חובת בחירה לימודי ליבה בתכנון וסביבה		חובת בחירה לימודי ליבה בתכנון וסביבה	
40650 עיר וחברה 40583 התשתית הפיזית של ישראל: סוגיות נבחרות 40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות 40709 סוגיות במדיניות תחבורה 40731 שימור עירוני - לא יתקיים בתשע"ה	ייקבע בתיאום עם יועץ המגמה	40650 עיר וחברה 40583 התשתית הפיזית של ישראל: סוגיות נבחרות 40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות 40709 סוגיות במדיניות תחבורה 40731 שימור עירוני - לא יתקיים בתשע"ה	ייקבע בתיאום עם יועץ המגמה
סמינר	קורס אחד	סמינר	שני קורסים
חובת לימוד קורס מסוג שוס או סמינר, בתחום הג"ג ההיסטורית	4 נ"ז	חובת לימוד 2 מסוג שוס או מסוג סמינר, בתחום הג"ג ההיסטורית	8 נ"ז
כתיבת עבודה סמינריונית	4 נ"ז	כתיבת עבודות סמינריוניות	8 נ"ז
לימודי בחירה		לימודי בחירה	
קורסי בחירה בגאוגרפיה היסטורית	6-2 נ"ז בתיאום עם יועץ המגמה	קורסי בחירה בגאוגרפיה היסטורית	6-2 נ"ז בתיאום עם יועץ המגמה
קורסי בחירה בגאוגרפיה	להשלמת הנ"ז לתואר	קורסי בחירה בגאוגרפיה	להשלמת הנ"ז לתואר
עבודת גמר	0 נ"ז		
סה"כ נ"ז לתואר	40	סה"כ נ"ז לתואר	48

הערות:

- ניתן ללמוד מספר גדול יותר של נ"זים מקורסי גישות ומקורסי הליבה אשר ייכללו במסגרת לימודי הבחירה.
- בשל הסיורים המתקיימים בחלק מהקורסים, יתכנו שינויים בהיקפי הנ"ז כפי שמופיעים לעיל (חצי נ"ז נוספת לכל יום סיור). בכל מקרה היקף קורסי הבחירה ייקבע בהתאם להיקף הנדרש להשלמת הנ"ז לתואר של כל תלמיד ותלמיד.
- תלמידים המשלבים את התואר במגמה בגאוגרפיה היסטורית עם אחת ההתמחויות יהיו חייבים גם בקורס 40801 סטטיסטיקה למוסמך.
- תנאי מעבר לשנה ב':
כתנאי לעבור לשנה ב', תלמידי המוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה יידרשו לציון ממוצע של 80 או יותר ב- 15 נ"ז מלימודי שנה א' (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד.

גאוגרפיה, תכנון וסביבה (807)
בהתמחות בניהול, תכנון ומדיניות הסביבה (804)

המחלקה לגאוגרפיה מציעה התמחות למוסמך בתכנון ובמדיניות סביבתית, עם דגש על מדעי החברה ושילוב רב-תחומי. התוכנית פתוחה לתלמידי חוגים אחרים ולתלמידי פקולטות אחרות המתעניינים בנושאי מדיניות הסביבה.

בשנים האחרונות מושם הדגש בתחום הסביבתי על מחקר רב-תחומי תוך חיפוש אחר הדרכים המיטביות לשילוב היבטים סביבתיים בקבלת החלטות. עבודות ודיונים נערכים בצוותים רב-תחומיים הבוחנים, בין היתר, את היתרונות והחסרונות של אמצעים כלכליים, תכנוניים ומשפטיים, תוך מתן דגש לשיקולי יעילות חברתית ושימויות פוליטית.

מרכז ההתמחות: **פרופ' ערן פייטלסון**, טל': 02-5883346, חדר 4610, מדעי החברה

מטרת ההתמחות

מטרת ההתמחות להכשיר חוקרים ובעלי מקצוע בתחומים שונים להתמודד עם בעיות סביבתיות. לשם כך, ההתמחות מדגישה את הצורך בהסתכלות ובהערכה רב-תחומית, תוך התמקדות בהיבטים של מדעי החברה. הקורסים והסדנאות הנכללים בהתמחות מיועדים להמחיש לתלמידים את מורכבות הנושא הסביבתי, את הצורך בשילוב רב-תחומי בטיפול בבעיות קיימות וכן את הדרכים האפשריות למניעת היווצרות בעיות עתידיות. בתוך כך, ייחשפו תלמידי ההתמחות לפרויקטים עכשוויים בעלי משמעות סביבתית אשר עליהם מתדיינים העוסקים בסביבה בישראל ובעולם.

תלמידים שיסיימו בהצלחה את דרישות ההתמחות יהיו זכאים לציון ההתמחות בתעודת המוסמך [מוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה (או בחוג אחר) בהתמחות בניהול, תכנון ומדיניות הסביבה].

למי מיועדת ההתמחות?

ההתמחות מיועדת לבעלי תואר בוגר העומדים בדרישות הקבלה ללימודי מוסמך בחוג העיקרי אשר בחרו והמעוניינים להתמחות בהיבטים של תכנון ומדיניות סביבתית.

סגל ההוראה

קורסי ההתמחות ניתנים על ידי צוות משולב של מרצים. חלקם מרצי המחלקה לגאוגרפיה, אחרים הינם מרצים מחוגים אחרים ומפקולטות אחרות באוניברסיטה העברית. בנוסף להם, מרצים בעלי ניסיון מעשי בתחום הסביבה מחוץ לאוניברסיטה התורמים מניסיונם המעשי בהוראת התכנית.

תנאי קבלה

- * יתקבלו להתמחות תלמידים העומדים בדרישות הקבלה ללימודי מוסמך בחוג העיקרי אשר בחרו.
- * תלמידים המבקשים להירשם להתמחות במסגרת לימודי מוסמך בגאוגרפיה ואינם בעלי תואר בוגר בגאוגרפיה, יחויבו בלימודי השלמה אשר יקבעו לכל תלמיד בתיאום עם מרכז ההתמחות.
- * תלמידי פקולטות אחרות יידרשו להביא אישור מהחוג הראשי.

מבנה הלימודים

משך הלימודים: שנתיים. תכנית ההתמחות כוללת 23 נ"ז ונלווית ללימודי מוסמך באחד מחוגי הפקולטה למדעי החברה. החוג הראשי רשאי להכיר בחלק מקורסי ההתמחות כקורסי בחירה במסגרת התואר.

להלן פירוט מבנה הלימודים לתלמידי גאוגרפיה תכנון וסביבה בהתמחות בניהול תכנון ומדיניות הסביבה:

מסלול א' (מחקרי)		מסלול ב' (לא מחקרי)	
לימודי גאוגרפיה, תכנון וסביבה			
לימודי חובה		לימודי חובה	
היקף	היקף	היקף	היקף
40849 סמינריון מחלקתי	2 נ"ז	40849 סמינריון מחלקתי	2 נ"ז
40422 גישות למדיניות סביבתית	2 נ"ז	40422 גישות למדיניות סביבתית	2 נ"ז
קורס גישות במחקר הגאוגרפי בתחום הסביבתי		קורס גישות במחקר הגאוגרפי בתחום הסביבתי	
לימודי חובה מתודולוגיים		לימודי חובה מתודולוגיים	
40903 שיטות מחקר למוסמך	2 נ"ז	40903 שיטות מחקר למוסמך	2 נ"ז
40801 סטטיסטיקה למוסמך	3 נ"ז	40801 סטטיסטיקה למוסמך	3 נ"ז
קורס מתקדם מתחומי הממ"ג	קורס אחד	קורס מתקדם מתחומי הממ"ג	קורס אחד
חובת בחירה – לימודי ליבה בתכנון וסביבה		חובת בחירה – לימודי ליבה בתכנון וסביבה	
שלושה קורסים	שלושה קורסים	שלושה קורסים	שלושה קורסים
40650 עיר וחברה	40650 עיר וחברה	40650 עיר וחברה	40650 עיר וחברה
40583 התשתית הפיזית של ישראל: סוגיות נבחרות	40583 התשתית הפיזית של ישראל: סוגיות נבחרות	40583 התשתית הפיזית של ישראל: סוגיות נבחרות	40583 התשתית הפיזית של ישראל: סוגיות נבחרות
40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות	40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות	40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות	40652 תכנון סביבתי: סוגיות וגישות
40709 סוגיות במדיניות תחבורה	40709 סוגיות במדיניות תחבורה	40709 סוגיות במדיניות תחבורה	40709 סוגיות במדיניות תחבורה
40731 שימור עירוני - לא יתקיים בתשע"ה	40731 שימור עירוני - לא יתקיים בתשע"ה	40731 שימור עירוני - לא יתקיים בתשע"ה	40731 שימור עירוני - לא יתקיים בתשע"ה
40870 תכנון מטרופוליני	40870 תכנון מטרופוליני	40870 תכנון מטרופוליני	40870 תכנון מטרופוליני
סמינר		סמינר	
קורס מסוג שוס או סמינר	0	קורס מסוג שוס או סמינר	0
עבודה סמינריונית	0	עבודה סמינריונית	0
לימודי בחירה		לימודי בחירה	
קורסי בחירה בגאוגרפיה	קורסי בחירה בגאוגרפיה	קורסי בחירה בגאוגרפיה	קורסי בחירה בגאוגרפיה
להשלמת הנ"ז בגאוגרפיה	להשלמת הנ"ז בגאוגרפיה	להשלמת הנ"ז בגאוגרפיה	להשלמת הנ"ז בגאוגרפיה
0 נ"ז	0 נ"ז	0 נ"ז	0 נ"ז
עבודת גמר		עבודת גמר	
סה"כ נ"ז בגאוגרפיה, תכנון וסביבה	21 נ"ז	סה"כ נ"ז בגאוגרפיה, תכנון וסביבה	21 נ"ז
לימודי ההתמחות בניהול תכנון ומדיניות הסביבה			
לימודי חובה		לימודי חובה	
89775 מבוא למדעי הסביבה ¹⁴	4 נ"ז	89775 מבוא למדעי הסביבה	4 נ"ז
49601 דיני סביבה	2 נ"ז	49601 דיני סביבה	2 נ"ז
40695 סדנה בין מקצועית לבעיות הסביבה	2 נ"ז	40695 סדנה בין מקצועית לבעיות הסביבה	2 נ"ז
40860 אולפן בתכנון סביבתי	3 נ"ז	40860 אולפן בתכנון סביבתי	3 נ"ז
קורס מסוג שוס או סמינר בתחום הסביבתי	סמינר אחד	קורס מסוג שוס או סמינר בתחום הסביבתי	סמינר אחד

¹⁴ תלמידים בעלי רקע במדעי הטבע/חקלאות, רשאים ללמוד קורס אחר באישור מרכז ההתמחות. תלמיד שלמד את הקורס במסגרת התואר הראשון ישלים נ"ז בקורסי בחירה.

עבודה סמינריונית	4 נ"ז	עבודה סמינריונית	4 נ"ז
קורסי בחירה בהתמחות	להשלמת הנ"ז בהתמחות	קורסי בחירה בהתמחות	להשלמת הנ"ז בהתמחות
נ"ז קורסי ההתמחות	19	נ"ז קורסי ההתמחות	19
עבודה סמינריונית	4	עבודה סמינריונית	4
סה"כ נ"ז בהתמחות	23	סה"כ נ"ז בהתמחות	23
סה"כ נ"ז לתואר בגאוגרפיה תכנון וסביבה והתמחות בניהול תכנון ומדיניות הסביבה	44	סה"כ נ"ז לתואר בגאוגרפיה תכנון וסביבה והתמחות בניהול תכנון ומדיניות הסביבה	52

הערות:

1. ניתן ללמוד מספר גדול יותר של נ"זים מקורסי גישות ומקורסי הליבה במסגרת לימודי הבחירה בגאוגרפיה.
2. בשל הסיורים המתקיימים בחלק מהקורסים, יתכנו שינויים בהיקפי הנ"ז כפי שמופיעים לעיל (חצי נ"ז נוספת לכל יום סיור). בכל מקרה היקף קורסי הבחירה ייקבע בהתאם להיקף הנדרש להשלמת הנ"ז לתואר של כל תלמיד ותלמיד.
3. תנאי מעבר לשנה ב':
כתנאי לעבור לשנה ב', תלמידי המוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה יידרשו לציון ממוצע של 80 או יותר ב- 15 נ"ז מלימודי שנה א' (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד.

גאוגרפיה, תכנון וסביבה (807)
בהתמחות בתכנון עירוני ואזורי (808)

המחלקה לגאוגרפיה והמכון ללימודים עירוניים ואזוריים, מציעים תוכנית משותפת לתלמידי המוסמך בגאוגרפיה: "גאוגרפיה, תכנון וסביבה בהתמחות בתכנון עירוני ואזורי". ההתמחות בתכנון עירוני ואזורי, המוצעת על ידי המכון ללימודים עירוניים ואזוריים, מתמקדת בלימודי הליבה של התכנון העירוני והאזורי (כגון דיני תכנון ובנייה, תיאוריות בתכנון, הליכי תכנון), בלימודים בעלי גוון פרופסיונאלי (אולפנים בתכנון, פרקטיקום, כלים יישומיים) ובמגוון לימודים עירוניים אינטר-דיסציפלינאריים. לימודי חוג האם (גאוגרפיה, תכנון וסביבה) כוללים את המטען העיוני בגאוגרפיה בכלל ובגאוגרפיה עירונית בפרט, כלים מתודולוגיים (שיטות מחקר, סטטיסטיקה, מערכות מידע גאוגרפיות וחישה מרחוק), ואפשרות לבחור קורסים מהתמחויות ומגמות אחרות, כמו ניהול, תכנון ומדיניות הסביבה וגאוגרפיה היסטורית. התוכנית בכללותה מציעה חבילה מאוזנת ורחבה בתחום התכנון העירוני והאזורי, המכשירה את מוסמכי התוכנית הן לעבודה כמתכננים עירוניים ואזוריים ולעבודה בתחומים אחרים של מדיניות עירונית, והן למחקר בתחום הלימודים העירוניים והאזוריים והגאוגרפיה העירונית.

תנאי קבלה

יתקבלו למסלול זה תלמידים אשר התקבלו לתואר מוסמך בגאוגרפיה. התלמידים המעוניינים מתבקשים לפנות לייעוץ אל מרכז ההתמחות:
פרופ' ערן רזון טל': 02-5883351, חדר 4617, מדעי החברה

מבנה הלימודים

הלימודים יתרכזו בימים שלישי ורביעי. משך הלימודים: שנתיים.

להלן פירוט מבנה הלימודים:

מסלול א' (מחקרי)		מסלול ב' (לא מחקרי)	
לימודי גאוגרפיה, תכנון וסביבה			
היקף	לימודי חובה	היקף	לימודי חובה
2 נ"ז	40849 סמינריון מחלקתי	2 נ"ז	40849 סמינריון מחלקתי
2 נ"ז	40732 סוגיות חדשות במחקר העירוני והאזורי מהווה קורס גישות במחקר הגאוגרפי בתחום התכנון העירוני	2 נ"ז	40732 סוגיות חדשות במחקר העירוני והאזורי מהווה קורס גישות במחקר הגאוגרפי בתחום התכנון העירוני
	לימודי חובה מתודולוגיים		לימודי חובה מתודולוגיים
2 נ"ז	40903 שיטות מחקר למוסמך	2 נ"ז	40903 שיטות מחקר למוסמך
3 נ"ז	40801 סטטיסטיקה למוסמך	3 נ"ז	40801 סטטיסטיקה למוסמך
קורס אחד	קורס מתקדם בתחום הממ"ג	קורס אחד	קורס מתקדם בתחום הממ"ג
	חובת בחירה – לימודי ליבה בתכנון וסביבה		חובת בחירה – לימודי ליבה בתכנון וסביבה
שלושה קורסים	40650 עיר וחברה 40583 התשתית הפיזית של ישראל : סוגיות נבחרות 40652 תכנון סביבתי : סוגיות וגישות 40709 סוגיות במדיניות תחבורה 40731 שימור עירוני- לא יתקיים בתשע"ה 40870 תכנון מטרופוליני	שלושה קורסים	40650 עיר וחברה 40583 התשתית הפיזית של ישראל : סוגיות נבחרות 40652 תכנון סביבתי : סוגיות וגישות 40709 סוגיות במדיניות תחבורה 40731 שימור עירוני- לא יתקיים בתשע"ה 40870 תכנון מטרופוליני

סמינר		סמינר	
קורס אחד	קורס מסוג שוס או סמינר	0	
4 נ"ז	עבודה סמינריונית	0	
לימודי בחירה		לימודי בחירה	
להשלמת הנ"ז לתואר	קורסי בחירה בגאוגרפיה	להשלמת הנ"ז לתואר	קורסי בחירה בגאוגרפיה
		0 נ"ז	עבודת גמר
29	סה"כ נ"ז בגאוגרפיה, תכנון וסביבה	21	סה"כ נ"ז בגאוגרפיה, תכנון וסביבה
לימודי ההתמחות בתכנון עירוני ואזורי (מטעם המכון ללימודים עירוניים ואזוריים)			
לימודי חובה		לימודי חובה	
2 נ"ז	תיאוריות התכנון	2 נ"ז	תיאוריות התכנון
2 נ"ז	מבוא לדיני תכנון ובנייה	2 נ"ז	מבוא לדיני תכנון ובנייה
1 נ"ז	סמינר מכוני	1 נ"ז	סמינר מכוני
2 נ"ז	לבחירה קורס אחד מהשניים : מבוא לכלכלת מקרקעין ; תכנון - הלכה ומעשה	2 נ"ז	לבחירה קורס אחד מהשניים : מבוא לכלכלת מקרקעין ; תכנון - הלכה ומעשה
4 נ"ז	שני אולפנים/סדנאות	4 נ"ז	שני אולפנים/סדנאות
ארבעה קורסים	קורסי בחירה בהתמחות – אחד מהם סמינר אשר במסגרתו יש להגיש עבודה סמינריונית	ארבעה קורסים	קורסי בחירה בהתמחות – אחד מהם סמינר אשר במסגרתו יש להגיש עבודה סמינריונית
19	נ"ז קורסי ההתמחות	19	נ"ז קורסי ההתמחות
4	עבודה סמינריונית	4	עבודה סמינריונית
23	סה"כ נ"ז בהתמחות	23	סה"כ נ"ז בהתמחות
52	סה"כ נ"ז לתואר בגאוגרפיה, תכנון וסביבה בהתמחות בתכנון עירוני ואזורי	44	סה"כ נ"ז לתואר בגאוגרפיה, תכנון וסביבה בהתמחות בתכנון עירוני ואזורי

הערות:

- ניתן ללמוד מספר גדול יותר של נ"זים מקורסי גישות ומקורסי הליבה אשר ייכללו במסגרת לימודי הבחירה.
- בשל הסיורים המתקיימים בחלק מהקורסים, יתכנו שינויים בהיקפי הנ"ז כפי שמופיעים לעיל (חצי נ"ז נוספת לכל יום סיור). בכל מקרה היקף קורסי הבחירה ייקבע בהתאם להיקף הנדרש להשלמת הנ"ז לתואר של כל תלמיד ותלמיד.
- תנאי מעבר לשנה ב' : כתנאי לעבור לשנה ב', תלמידי המוסמך בגאוגרפיה תכנון וסביבה יידרשו לציון ממוצע של 80 או יותר ב- 15 נ"ז מלימודי שנה א' (היקף מינימלי נדרש), הכוללים לפחות קורס ליבה אחד.